

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Teitl yr Adroddiad	Cynllun Peilot y Canolfannau Iaith
Dyddiad y cyfarfod	10 Hydref 2019
Swyddog Perthnasol	Debbie Jones Rheolwr Gwasanaethau Corfforaethol Addysg
Aelod Cabinet Perthnasol	Cynghorydd Cemlyn Rees Williams

1. CEFNDIR

- 1.1 Ar 2 Ebrill 2019 penderfynodd Cabinet Cyngor Gwynedd weithredu cynllun peilot mewn un Canolfan Iaith o strwythur staffio o athro a chymhorthydd er mwyn canfod a ydyw yn cael effaith ar ansawdd yr addysg a chyrraedd y plant.
- 1.2 Er mwyn gallu gweithredu'r cynllun peilot, bu i'r Cabinet hefyd gymeradwyo cyllid pontio i gyfarch y bwch ariannol rhwng y gyllideb oedd ar gael a chost cynnal y gwasanaeth yn yr un cyfnod.
- 1.3 Bwriad yr adroddiad hwn yw cyflwyno'r ystyriaethau fydd yn rhan o'r ymchwil er mwyn asesu effaith gweithredu'r peilot mewn un Canolfan Iaith.

2. MESUR EFFAITH CYNLLUN PEILOT Y CANOLFANNAU IAITH

- 2.1 Bydd pob Canolfan Iaith yn rhan o'r ymchwil fydd yn sail i fesur effaith y cynllun peilot a weithredir eleni yng Nghanolfan Iaith Maesincla.

a) Strwythur Dyddiol y Canolfannau Iaith

- 2.2 Bydd yr ymchwil yn ystyried trefniadau dydd i ddydd y dysgu a'r addysgu ymhob Canolfan Iaith, sef ar ba gyfnodau yn ystod y diwrnod gwaith y mae pob Canolfan yn cynnal:

- un grŵp dysgu gyda 2 athro (uchafswm ratio 2:16)
- un grŵp dysgu gydag athro a chymhorthydd (uchafswm 2:16)
- un grŵp dysgu gydag 1 athro (uchafswm ratio 1:16)
- un grŵp dysgu gyda chymhorthydd (uchafswm ratio 1:16)
- dau grŵp dysgu (uchafswm ratio 1:8)
- arall

- 2.3 Mae niferoedd y disgyblion sydd yn mynychu'r Canolfannau Iaith yn gallu amrywio hyd at uchafswm o 16 disgybl. Golyga hyn y gall niferoedd y disgyblion yn y grwpiau dysgu ymhob Canolfan amrywio ar sail cyfanswm niferoedd y plant, a rhoddir ystyriaeth briodol i hynny fel rhan o'r ymchwil.

b) Gwybodaeth Gefndirol

- 2.4 Yn ogystal â'r wybodaeth gyffredinol a gesglir am bob disgybl, bydd yr ymchwil hefyd yn ystyried gwybodaeth gefndirol ychwanegol am y plant a'u teuluoedd sydd wedi symud i

Wynedd ynghyd â'u cysylltiad a'u profiadau blaenorol neu bresennol gyda'r Gymraeg cyn mynychu'r Ganolfan Iaith.

2.5 Bydd y wybodaeth yma'n cynnwys:

- Pryd y bu iddynt symud i Wynedd?
- A ydynt wedi byw yng Ngwynedd yn flaenorol?
- Prif resymau dros symud i Wynedd?
- A oes unrhyw aelodau o'r teulu neu'r teulu estynedig yn gallu siarad Cymraeg?
- A ydynt yn mynychu gweithgareddau cymunedol cyfrwng Cymraeg?
- A ydynt yn credu ei bod yn fanteisiol dysgu'r Gymraeg?
- A oes gan y plentyn brofiad o'r iaith Gymraeg cyn symud i Wynedd?
- A oes gan y plentyn gyswllt gyda rhywun y tu allan i'r ysgol sydd yn gallu siarad Cymraeg?
- Beth mae'r plentyn yn obeithio ei gyflawni o ddysgu'r iaith Gymraeg?

2.6 Bydd y wybodaeth yma'n fodd o sefydlu gwaelodlin o gefndir y plant, oedran, blwyddyn ysgol, eu hagweddau ynghyd â'u cysylltiad blaenorol efo'r Gymraeg, fydd yn sail i'r ymchwil ar draws y Canolfannau Iaith.

c) Ymweliadau i'r Canolfannau Iaith

2.7 Elfen allweddol o'r ymchwil hefyd yw mynychu'r Canolfannau Iaith er mwyn ystyried, gweld a mesur y cynnydd ieithyddol a wneir gan y plant yn ystod eu cyfnod mewn Canolfan.

2.8 Bydd Tîm ar ran yr Adran Addysg yn mynychu'r Canolfannau Iaith ar dri chyfnod penodol yn ystod y cwrs i allu mesur cynnydd ieithyddol y plant, sef oddeutu:

- Cynradd: Wythnos 4, 8 a 12
- Uwchradd: Wythnos 3, 6, 8

Bydd y Canolfannau Iaith yn llunio meini prawf ar sail cynnwys y cwrs o'r cynnydd a'r patrymau iaith y dylai'r plant fod wedi eu meistroli erbyn y cyfnodau allweddol cytunedig hynny yn ystod y cwrs.

2.9 Bydd y tîm yn dod i farn a yw'r plant wedi cyflawni'r cynnydd disgwylidig ai peidio, a hynny mewn trafodaeth gydag athrawon a chymorthyddion y Canolfannau Iaith er sicrhau cyd-destun llawn i'r farn.

2.10 Yn unol â Chynllun Busnes y Canolfannau Iaith, bydd yr ymchwil yn mesur i ba raddau mae'r Canolfannau Iaith yn cyflawni eu pwrpas drwy gyfrwng y mesurydd canlynol:

Nifer/ % plant sydd yn cyrraedd Lefel 2 ar ddiwedd eu cyfnod mewn Canolfan Iaith

gan ystyried hynny, ochr yn ochr â:

- Strwythur dyddiol y Canolfannau Iaith
- Gwybodaeth gefndirol a phroffil y plant
- Ymweliadau i'r Canolfannau Iaith

ch) Adborth gan Ysgolion

- 2.11 Mae ysgolion yn randdeiliaid amlwg i'r Canolfannau Iaith wrth iddynt gyfeirio a derbyn newydd-ddyfodiaid yn ôl wedi eu cyfnod mewn Canolfan.
- 2.12 Mae adborth yr ysgolion felly am gynnydd ieithyddol y plant, a'u llwyddiant i ymdoddi i fywyd ysgol prif lif yn ystyriaeth allweddol fel rhan o'r ymchwil, yn ogystal â'r darlun demograffig o amgylch yr ysgolion hynny y mae'r newydd-ddyfodiaid yn dychwelyd iddynt.

3. YSTYRIAETHAU ERAILL

- 3.1 Cynhelir yr ymchwil hwn fydd yn sail i asesu effaith gweithredu'r cynllun peilot am y tro cyntaf yn ystod Tymor yr Hydref 2019, ac yna fe'i cynhelir eto gyda cohort newydd o newydd-ddyfodiaid yn y Canolfannau Iaith yn Nhymor y Gwanwyn 2020.
- 3.2 Mae'r Adran Addysg a'r Canolfannau Iaith yn cydnabod y bydd cynnal yr ymchwil hwn am y tro cyntaf y tymor hwn yn broses o ddysgu, ac o bosib fe fydd addasiadau i rai elfennau o'r ymchwil erbyn yr ail-dymor yn sgil y broses ddysgu honno.
- 3.3 Mae'r Adran Addysg yn croesawu'r drafodaeth agored a pharhaus gyda staff y Canolfannau Iaith er sicrhau y bydd yr adroddiad ymchwil a gyflwynir – ac a fydd yn sail i strwythur y Canolfannau Iaith i'r dyfodol - yn seiliedig ar ymchwil gwyddonol, cytbwys, a theg.

4. ARGYMHELLION

Gofynnir i'r aelodau:

- gyflwyno syniadau ac awgrymiadau all gyfrannu at yr ymchwil y bwriedir ei gynnal i fesur effaith gweithredu'r peilot mewn un Canolfan Iaith;
- fynegi barn ar y modd y bwriedir mesur effaith gweithredu'r peilot mewn un Canolfan Iaith.